

قیمت‌گذاری و تأثیر آن بر صادرات غیرنفتی

اشاره:

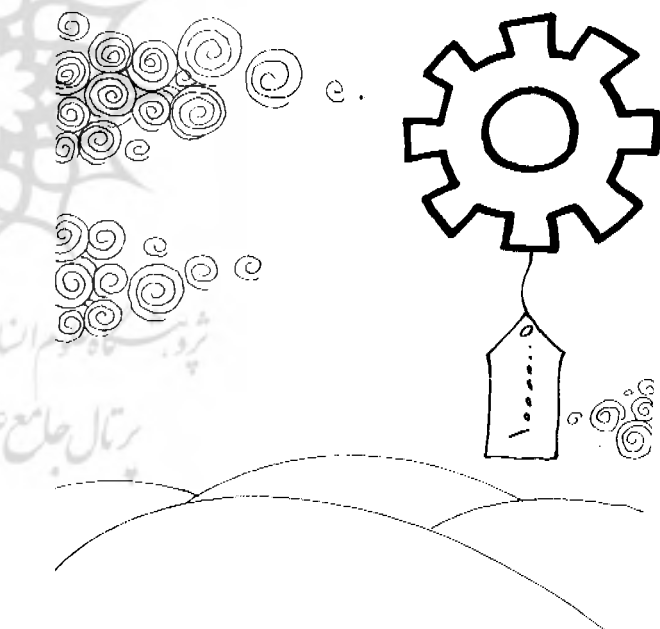
صادرات غیرنفتی یکی از مقوله‌های اصلی اقتصاد ایران تلقی می‌شود. از آرمان‌های بزرگ انقلاب اسلامی، دستیابی به استقلال اقتصادی و رهایی از وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای حاصل از صادرات نفت می‌باشد. با این وصف رشد صادرات غیرنفتی در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی به‌ویژه در سال‌های اخیر در جریان اجرای دو برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای در مباحث اقتصادی کشور برخوردار شده است. این گزارش که از سوی خانم خدیجه کریمی کارشناس اقتصادی تهیه شده است، به بحث موانع رشد صادرات غیرنفتی و به‌ویژه تأثیر قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی و اثرات آن بر اقتصاد کشور می‌پردازد.

اگرچه اهداف برنامه اول در زمینه صادرات غیرنفتی که همانا کسب ۱۷/۵ میلیارد دلار درآمد ارزی از صدور محصولات مختلف (به‌استثنای نفت) بود، تحصیل نگردید و در مجموع ارزش حاصل از صادرات غیرنفتی در سال‌های ۶۸ تا ۷۳ حدود ۱۲ میلیارد دلار گزارش شده است. اما روند رشد صادرات غیرنفتی امیدوارکننده بود.

در دو سال گذشته تحت تأثیر سیاست‌ها و برخی محدودیت‌های جدید اعمال شده، ارزش صادرات غیرنفتی نسبت به سال ۷۳ به شدت کاهش یافت. در بهال ۱۳۷۴ درآمد حاصل از صدور محصولات غیرنفتی حدود ۳/۲ میلیارد دلار و در سال ۷۵ نیز تقریباً به همین میزان بود. ارزش صادرات کالاهای غیرنفتی و خدمات کشور در سال گذشته بنا به گزارش گمرک جمهوری اسلامی ایران ۳ میلیارد دلار بود.

بررسی علل رشد و رکود صادرات غیرنفتی در سال‌های ۷۶-۶۸ می‌تواند موانع و تنگناهای فرازاه رشد صادرات و افزایش درآمدهای ارزی کشور را روشن سازد.

به عقیده کارشناسان آنچه بیش از همه سبب رونق صادرات غیرنفتی در برنامه اول توسعه اقتصادی کشور شد، مقررات‌زدایی و آزادسازی تجارت بود. در این سال‌ها سپردن پیمان ارزی برای صادرات لغو گردید و موانع اداری برای صدور کالاها کاهش پیدا کرد. بحث قیمت‌گذاری کالاهای

در جریان اجرای نخستین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، با توجه به افزایش تولیدات ملی، حرکت قابل‌توجهی برای رونق بخشیدن به صادرات غیرنفتی صورت پذیرفت. در این راستا، ارزش صادرات غیرنفتی کشور نیز از حدود یک میلیارد دلار در سال ۶۸ به ۴/۸ میلیارد دلار در سال ۷۳ افزایش یافت.

مقابل صادرات، سعی کرد روند نزولی صادرات غیرنفتی را اصلاح کند.

به عقیده کارشناسان، اقدامات دولت در این زمینه تأثیر اندکی داشته است، زیرا که معرفی ۲۹ قلم کالا برای واردات در مقابل صادرات، در شرایطی که صادرکنندگان تجربه کافی در امر ورود کالا نداشتند، نتوانست تأثیر مثبتی به جا گذارد. در همین راستا دولت به مبادلات ارز حاصل از صادرات در بازار سهام تهران رضایت داد.

برخی واحدهای تولیدی در حال حاضر به صادرات کالایشان می‌پردازند تا بتوانند ارز موردنیاز خود را برای ادامه فعالیت تحصیل نمایند، در حالی که از کار صادراتشان در عمل سودی نمی‌برند. آنها با این اقدام و استمرار تولید می‌توانند زیان حاصل از صدور کالایشان را با فروش داخلی جبران کنند و سود مختصری نیز ببرند.

آزادسازی صادرات غیرنفتی در نهایت به نفع صادرات می‌باشد زیرا که متناسب با صادرات غیرنفتی، نرخ ارز در بازار داخلی نوساناتی خواهد داشت که برای دولت تنظیم این نوسانات در میان مدت، امکان‌پذیر است. زیرا دولت می‌تواند در بازار ارز مداخله کند و به تزریق یا خرید ارز روی آورد.

اقتصاد ایران تنها در سایه صادرات غیرنفتی رونق خواهد گرفت و به رشد مستمر خود ادامه داد. صادرات غیرنفتی به رونق تولید و بازار کار منجر می‌شود و در نهایت رقابت می‌تواند سطح قیمت‌ها را در بازار داخلی متعادل نگه دارد. رونق صادرات به افزایش درآمد ارزی کشور و سرمایه‌گذاری برای تولید کالاهای قابل صدور کمک می‌کند.

اما از آنجا که تأمین نیازهای ارزی برای واردات کالاهای اساسی و ضروری برای بخش تولید و مصرف داخلی از جایگاه ویژه‌ای در تدوین سیاست‌های صادراتی برخوردار بوده و از اهداف دولت تلقی می‌شد، بحث سپردن پیمان ارزی برای بازگشت ارز حاصل از صادرات به اقتصاد ملی بار دیگر از سال ۱۳۷۴ مدنظر قرار گرفت.

○ اقدامات دولت در مورد افزایش زمان بازگرداندن ارز، بهره‌مندی از ارز حاصل از صادرات برای واردات و آزاد نمودن معاملات اظهارنامه‌های ارزی در بورس، تجدیدنظر در سیاست‌های اعلام شده در اردیبهشت ۷۴ می‌باشد.

صادراتی درایسن دوران به‌طور کلی بی‌معنا بود، زیرا صادرکنندگان، آزادی عمل برای تصاحب درآمد ارزی حاصل از صادراتشان داشتند.

○ اگرچه اهداف برنامه اول در زمینه صادرات غیرنفتی تحصیل نشد، اما روند رشد صادرات امیدوارکننده بود.

اما با بحران ارزی سال ۷۴، ستاد تنظیم بازار ارز در اواخر اردیبهشت ۷۴ تصمیم‌های تازه‌ای اتخاذ کرد و مقررات ویژه‌ای را برای صدور کالاهای غیرنفتی و بازگرداندن ارز حاصل از صادرات وضع نمود.

بحث قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی در این دوره زمانی، بار دیگر معنا یافت و صادرکنندگان موظف شدند به نظام بانکی کشور پیمان ارزی بسپارند و ارز حاصل از صادراتشان را به نظام بانکی بفروشند.

هر چند که به زعم برخی صادرکنندگان از بین رفتن نوسانات نرخ ارز، موجب شده که آنها بتوانند محاسبات اقتصادی روشنی از فعالیت صادراتی خود داشته باشند، اما تثبیت نرخ ارز صادراتی در سال‌های اخیر (در سطح هر دلار برابر با ۳۰۰۰ ریال) در شرایطی که فشارهای تورمی موجب افزایش بهای کالاها در بازارهای داخلی شده، در عمل قدرت رقابت کالاهای صادراتی ایران در بازارهای خارجی کاهش یافته است.

از سوی دیگر در بسیاری موارد میان کمیسیون نرخ‌گذاری کالاهای صادراتی و صادرکنندگان درباره تعیین میزان قیمت کالاهای صادراتی، اختلاف نظرهای عمده‌ای وجود داشته است. صادرکنندگان اظهار می‌دارند که در سال ۱۳۷۴ میزان تورم کشور ۴۹/۸ درصد، در سال ۱۳۷۵ به میزان ۲۲ درصد، در سال ۷۶ حدود ۲۰ درصد بوده است، در حالی که در تمام این سال‌ها، نرخ ارز صادراتی در سطح هر دلار معادل ۳۰۰۰ ریال تثبیت شده است.

صادرکنندگان همواره بر ثبات مقررات و قوانین حاکم بر تجارت خارجی برای برنامه‌ریزی میان و بلندمدت کار صادرات تأکید دارند، البته دولت به‌منظور رونق بخشیدن صادرات غیرنفتی، به تدریج در مقررات سال ۷۴ تجدیدنظر کرد و ابتدا با افزایش زمان بازگرداندن ارز حاصل از صادرات غیرنفتی به کشور و سپس با برخورداری از امتیاز واردات در

برای رقابت صادرکننده در بازارهای خارجی است، تلاش می‌شود که بهای کالاهای صادراتی بر مبنای هزینه‌های واقعی و قیمت‌های بازار تعیین گردد تا صادرکننده نیز تشویق شود که به کار صادرات ادامه دهد. برای برنامه‌ریزان روشن است که یک بازار هدف در اثر قیمت‌گذاری نامناسب ممکن است از دست برود و هدف اصلی سیاست صادرات کشور محقق نگردد.

کمیسیون قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی با توجه به تمام عوامل هزینه‌زا برای رساندن کالا به دست مشتری، قیمت کالاهای صادراتی را طوری تعیین می‌کند که سود حاصل از کار صادرات، همواره مشوق صادرکنندگان باشد.

نرخ‌های کمیسیون قیمت‌گذاری فقط در پاره‌ای اوقات مورد اعتراض صادرکنندگان بوده است.

شورای عالی صادرات که با هدف از بین بردن موانع اداری غیرضرور، رفع تنگناهای قانونی صادرات و تسهیل صادرات غیرنفتی تشکیل شده است، در سال گذشته توانست پیشنهادهای مساعدی را به هیأت دولت ارائه دهد که می‌تواند در آینده متضمن رشد صادرات غیرنفتی باشد.

افزایش مهلت بازگرداندن ارز به کشور، برخورداری صادرکنندگان از تمام درآمد حاصل از صادراتشان برای واردات ۲۹ قلم کالای مجاز اعلام شده از سوی وزارت بازرگانی یا فروش ارز به نرخ واریزنامه‌ای در بازار بورس، عمده‌ترین راهکارهایی بود که برای رونق بخشیدن به صادرات غیرنفتی اتخاذ شد.

در سال جاری نیز مواردی نظیر تأمین ارز موردنیاز صادرکنندگان برای حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی و انجام فعالیت‌های بازاریابی در دستور کار شورای عالی صادرات است تا بتوان امر صادرات را بیش از پیش تسهیل نمود.

○ مقررات صادرات کالا در سال جاری تثبیت می‌شود، هر چند که مشکلاتی در بازار داخلی ظهور کند و در کوتاه‌مدت قیمت کالاهای صادراتی افزایش یابد.

یکی از معضلات امر صادرات در گذشته، تغییرات مستمر قوانین و بخشنامه‌های مربوط به صدور کالاها بوده است که در سال جاری برای مقابله با اثرات سوء این تغییرات بر روند

نمی‌توان گفت که دخالت دولت در این مقطع زمانی خالی از توجیه‌های اقتصادی بوده است. دخالت دولت با هدف‌های گوناگون از جمله جلوگیری از افزایش غیرطبیعی نرخ برابری ارزها در برابر ریال و سقوط پی‌درپی ارزش ریال، تأثیر آن بر قیمت کالاهای و خدمات مصرفی در بازار داخلی و... انجام شد و اگرچه موجب کاهش ارزش صادرات غیرنفتی گردید، اما به عقیده کارشناسان با گشایش‌هایی که در امر تشویق صادرات تا پایان سال گذشته انجام شد، می‌تواند این روند متوقف و صادرات در بلندمدت شکوفا گردد.

○ دخالت دولت در امر قیمت‌گذاری و صدور کالاهای غیرنفتی با اهداف رشد صادرات، تقویت ارزش ریال، شکوفایی بخش تولید و سرمایه‌گذاری، ایجاد اشتغال و دستیابی به رشد پایدار اقتصادی، توجیه دارد.

در تعیین قیمت کالاهای صادراتی، چنانچه قیمت‌هایی که در گذشته تعیین شده مورد تأیید صادرکننده نباشد و یا آنکه کالایی برای نخستین بار صادر گردد و قیمت آن معین نشده باشد، کمیسیون نرخ‌گذاری کالاهای صادراتی بنا به درخواست صادرکننده برای تعیین قیمت (یا تجدیدنظر در قیمت قبلی) ظرف یک هفته تشکیل می‌شود و طی ۴۸ ساعت قیمت کالا را تعیین و اعلام می‌کند. این قیمت مبنای محاسبه گمرکات کشور می‌باشد و اظهارنامه‌های ارزی بر این مبنای بررسی می‌گردد.

قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی نیز با عنایت به قیمت‌های بازار جهانی، قیمت‌های معاملات کالای ایرانی در بازارهای خارجی، هزینه تولید کالا و میزان ارزشی آن و... تعیین می‌گردد.

در چرخه قیمت‌گذاری برای تعیین قیمت کالا و اخذ پیمان از قیمت فروش در بازار صادراتی، هزینه‌های محلی از قیمت وارداتی، هزینه‌های گمرکی در کشور مقصد، هزینه حمل و بیمه، هزینه‌های بانکی، گمرکی و حمل در کشور، هزینه‌های بسته‌بندی، علامت‌گذاری، حق کمیسیون واسطه کم می‌شود و سپس درصدی برای سود صادرکننده منظور می‌گردد. به عبارت دیگر رقم به‌دست آمده شامل هزینه‌های ثابت و متغیر تولید و هزینه‌های تدارکاتی و سود صادرکننده می‌باشد.

از آنجا که در بحث صادرات، کیفیت و قیمت دو عامل اصلی

تلاش صادرکنندگان در بازاریابی محصولات در بازارهای دنیا بستگی دارد. بخش خصوصی و صادرکنندگان با برخورداری از تشویق‌های دولت باید بازاریابی وسیعی را انجام دهند تا صادرات کشور رونق پیدا کند.

از آنجا که مرکز توسعه صادرات وظیفه دارد که تسهیلات لازم را برای توسعه صادرات غیرنفتی کشور ایجاد کند و تشریفات اداری غیرضرور را حذف و سرعت لازم در روند اجرایی صادرات ایجاد نماید، در رابطه با قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی سیستم اجرایی که حداکثر بازدهی با استفاده از حداقل نیروی کارشناسی را دارد، در پیش گرفته است.

این سیستم سبب می‌شود قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی که مبنای پیمان‌سپاری است، در کمترین زمان ممکن انجام شود. بر مبنای این سیستم تازه، به‌منظور ارتقاء توان کارشناسی در زمینه قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی، قیمت‌های روز بازارهای جهانی و بورس‌های بین‌المللی کالا و تغییرات آن توسط حوزه معاونت تحقیقات و اطلاع‌رسانی در اختیار کمیسیون دایمی قیمت‌گذاری مستقر در حوزه معاونت خدمات صادراتی و بازاریابی، قرار می‌گیرد. این اقدام برای کالاهایی صورت می‌گیرد که قیمت مبادلاتی و تجاری آنها به‌صورت روزانه، هفتگی و ماهانه از طریق نشریات معتبر جهانی منتشر می‌شود. در سایر موارد، قیمت‌های بازارهای هدف از طریق منابع موردنظر دریافت خواهد شد.

دبیرخانه کمیسیون دایمی قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی در مدیریت پشتیبانی و حمایت از صادرکنندگان (حوزه معاونت خدمات صادراتی و بازاریابی) مستقر می‌باشد. دبیر کمیسیون دایمی قیمت‌گذاری به‌طور ثابت در جلسات این کمیسیون شرکت می‌کند و ضمن تنظیم صورتجلسات، مصوبات کمیسیون را به کلیه گمرکات و مراجع قانونی ذی‌ربط ابلاغ می‌نماید.

○ به‌منظور ارتقاء توان کارشناسی در زمینه قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی، قیمت‌های روز بازار جهانی و بورس‌های بین‌المللی کالا و تغییرات آن از سوی حوزه معاونت تحقیقات و اطلاع‌رسانی در اختیار کمیسیون دایمی قیمت‌گذاری کالاها قرار می‌گیرد.

مصوبات هر یک از جلسات کمیسیون دایمی قیمت‌گذاری

صادرات غیرنفتی، دولت وعده کرده است که مقررات مربوط به صدور کالاها دست‌کم امسال ثابت خواهند بود. وزارت بازرگانی نیز موظف است فهرست کالاهای قابل صدور در سال جاری را اول اردیبهشت اعلام کند و تا پایان سال ثابت نگه دارد.

○ در مرحله کنونی، رشد صادرات به تلاش صادرکنندگان در بازاریابی محصولات و فعالیت تولیدکنندگان برای کاهش قیمت تمام‌شده کالاها بستگی دارد.

از آنجا که تثبیت نرخ ارز صادراتی در حد هر دلار ۲۰۰۰ ریال با آزاد شدن معاملات ارز حاصل از صادرات در بورس اوراق بهادار، لغو گردید. نرخ ارز نیز می‌تواند عاملی در رشد صادرات غیرنفتی باشد و صادرکنندگان را تشویق کند.

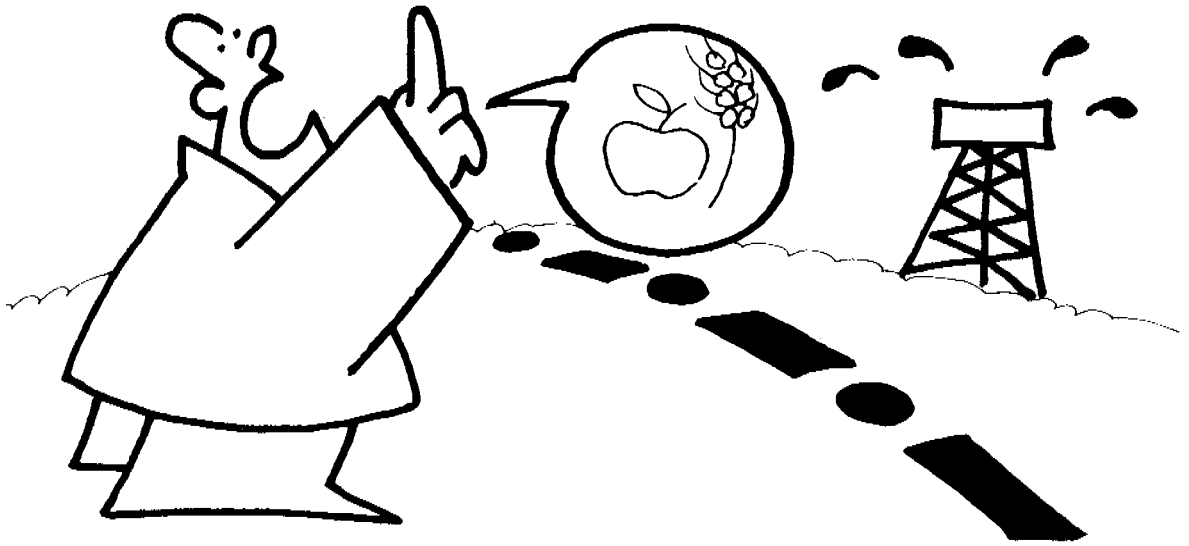
راهبرد توسعه صادرات غیرنفتی

هدف اصلی در صادرات، حفظ منافع ملی است تا ارز حاصل از صادرات برای تأمین نیازهای ارزی به کشور بازگردد. در ضمن اهدافی مانند استفاده از ظرفیت‌های تولیدی موجود، اشتغال و بهبود کیفیت کالاهای تولیدی نیز مدنظر می‌باشد.

هم‌اکنون شورای عالی صادرات، مرکز توسعه صادرات ایران و گمرک جمهوری اسلامی ایران بسیج شده‌اند تا تمام توقفگاه‌های صادرات را شناسایی کنند و به رفع مشکل بپردازند. این موارد علاوه بر مسأله مقررات و آیین‌نامه‌های صادراتی که می‌بایست از ثبات بیشتری برخوردار باشند، موضوع استاندارد و حمل و نقل کالاهای صادراتی را نیز دربرمی‌گیرد.

دولت در چند ماه گذشته در بحث کلان سیاست‌های صادراتی، تلاش کرده است که تمام موانع را از پیش راه صادرکنندگان بردارد و تشویق صادرات را به انجام برساند. در این زمین ضوابط و مقررات پایداری را در زمینه نرخ ارز، پیمان‌سپاری، برخورداری صادرکنندگان از ارز حاصل از صادرات به نرخ واریزنامه‌های صادراتی در بورس، امتیاز واردات در مقابل صادرات، از سوی شورای عالی صادرات تدوین و اعلام شده است.

به عقیده کارشناسان، در این مرحله، رشد صادرات به

صادرکنندگانی که کالاهای صادراتی خود را بر اساس گشایش اعتبار صادر می‌نمایند، نیاز به تعیین قیمت صادراتی نداشته و ملاک پیمان‌سپاری مبلغ مندرج در اعتبار اسنادی (L/C) بعد از بررسی و تأیید و ابلاغ معاونت خدمات صادراتی و بازاریابی به مراجع ذی‌ربط خواهد بود. این موارد به علت تفویض اختیار کمیته دایمی قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی به مرکز توسعه صادرات ایران، نیاز به طرح در کمیته مذکور ندارد.

قیمت‌های تعیین شده در کمیته دایمی قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی، قیمت پایه محسوب می‌شوند و چنانچه صادرکننده‌ای قیمت بالاتری را به گمرک مربوطه اظهار نماید، ملاک پیمان‌سپاری مبلغ اظهار شده در اظهارنامه‌های خروجی کالا خواهد بود و نیازی به مصوبه کمیته مذکور نخواهد داشت. تمام نرخ‌های صادراتی تعیین شده، مادامی که تقاضای نرخ جدید از سوی صادرکننده، نشده باشد، نیاز به تمدید ندارد. مدیریت‌های تخصصی موظف هستند سالی یکبار نسبت به قیمت کالاهای صادراتی تحت پوشش خود بررسی و تجدیدنظر کنند و در صورت لزوم با ادله کارشناسی برای کلیه کالاهای موردنظر به صورت یکجا قیمت جدید به کمیته دایمی قیمت‌گذاری، پیشنهاد نمایند.

پیشنهاد هر گونه قیمت جدید به دبیرخانه کمیته نرخ‌گذاری فقط از طریق مدیریت‌های تخصصی صورت می‌گیرد و قیمت

کالاهای صادراتی در همان روز وارد شبکه رایانه‌ای می‌شود و با اتصال شبکه رایانه‌ای مرکز توسعه صادرات به گمرکات کشور، از روز تصویب در تمام گمرکات کشور قابل اجرا می‌باشد.

○ صادرکنندگانی که کالاهای صادراتی خود را براساس گشایش اعتبار صادر نمایند، نیاز به تعیین قیمت صادراتی ندارند و ملاک پیمان‌سپاری مبلغ مندرج در اعتبار اسنادی بعد از بررسی و تأیید و ابلاغ معاونت خدمات صادراتی و بازاریابی به مراجع ذی‌ربط می‌باشد.

بر مبنای مصوبه مورخ ۷۶/۷/۲۲ کمیته دایمی قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی، اجرای دقیق موارد مربوط به قیمت‌گذاری به‌منظور تسریع در روند قیمت‌گذاری و جلوگیری از اقدامات تکراری، ضروری است.

تمام نرخ‌های صادراتی تعیین شده (خاص و عام) که بر اساس مصوبه‌های مختلف کمیته قیمت‌گذاری از سوی مرکز توسعه صادرات ایران به دفتر صادرات گمرک ایران اعلام شده تا هنگامی که کمیته مزبور مصوبه جدیدی صادر و به گمرکات ابلاغ ننموده، به قوت خود باقی است.

نمایشگاه‌های خارجی به میزان متعارف طبق تشخیص مرکز توسعه صادرات ایران از سپردن پیمان ارزی معاف شد. در ضمن صادرکنندگان یا تولیدکنندگانی که از طریق کشایش اعتبار اسنادی معتبر غیرقابل برگشت، کالای خود را به فروش رسانند، از سپردن پیمان ارزی معاف خواهند بود. در ضمن به صادرکنندگان کالا اجازه داده شد که با تأیید مرکز توسعه صادرات ایران از بخشی از ارز واریزنامه‌های صادراتی برای تأمین هزینه‌های بازاریابی (از جمله مسافرت به خارج برای عقد قراردادهای تجاری، شرکت در نمایشگاه‌های خارجی و اهداف مشابه) استفاده نمایند.

وزارت بازرگانی موظف است که از صدور کالا توسط صادرکنندگانی که کالاهای غیراستاندارد و معیوب صادر می‌کنند، از طریق ابطال کارت بازرگانی اقدام کند. از سوی دیگر وزارت بازرگانی مجاز است نسبت به اعمال محدودیت در خروج آن دسته از کالاهای همراه مسافر که به صادرات رسمی کشور لطمه می‌زند، اقدام کند. کارشناسان درباره ضرورت نرخ‌گذاری کالاهای صادراتی عقیده دارند که گرچه این امر مرحله‌ای از کار است که در کار صادرکننده وقفه ایجاد می‌کند، اما چون هدف از صادرات، حفظ منافع ملی است، برای آنکه منابع ارزی موردنیاز کشور براساس سیاست کلان دولت، تأمین شود، ضروری است.

دخالت دولت در تعیین نرخ کالاهای صادراتی

در حال حاضر دولت به طور مستقیم در بحث نرخ‌گذاری کالاهای صادراتی دخالتی ندارد، اما سیاست‌گذاری دولت در بحث صادرات می‌تواند موجب افزایش یا کاهش صادرات غیرنفتی شود.

به عقیده برخی کارشناسان، شورای عالی صادرات با ارایه پیشنهادی مناسب به هیأت دولت سبب شد که در اواخر سال گذشته تقریباً تمام زیرساخت‌های لازم برای تحرک و رونق صادرات از سوی دولت ایجاد شود.

○ **نرخ‌گذاری کالاهای صادراتی در واقع مرحله‌ای از کار است که وقفه در امر صادرات ایجاد می‌کند، اما برای تحقق هدف صادرات که حفظ منافع ملی است، ضرورت دارد.**

پیشنهادی می‌بایست لزوماً با معیارهایی نظیر آخرین قیمت‌های جهانی و قیمت بازار هدف در تصمیم‌گیری موردنظر قرار گیرد. قیمت تمام‌شده کالاهای صادراتی مبنای محاسبه قرار می‌گیرد (اعم از هزینه‌های ارزی و ریالی)، هزینه‌های صادراتی و بازاریابی صادرکننده نیز مورد توجه خواهد بود. در ضمن قیمت با توجه به کیفیت کالا تعیین می‌شود تا در بازارهای هدف قابل رقابت باشد و سود مناسبی که باعث تشویق صادرات شود، برای صادرکننده منظور می‌گردد.

○ **مهلت ارسال پاسخ قطعی کلیه تقاضاهای مربوط به قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی که نیاز به تصمیم‌گیری کمیته دارد، از زمان ثبت در رایانه تا زمان ارسال پاسخ قطعی، حداکثر یک هفته می‌باشد.**

هیأت وزیران بنا به پیشنهاد شورای عالی صادرات تصویب کرد که از ۷۶/۱۱/۸ کلیه صادرکنندگان کالاهای غیرنفتی مجاز هستند از ۱۰۰ درصد ارز حاصل از صادرات خود پس از واریز به شبکه بانکی، برای واردات کالا طبق فهرست مصوبه شماره ۵۱۹۲۶ مورخ ۷۶/۱/۳۱ و کالاهای موضوع مصوبه شماره ۵۶۰۷۲/۲۰ مورخ ۷۶/۳/۱۱ (۲۹ قلم کالای مجاز برای واردات در مقابل صادرات که از سوی وزارت بازرگانی اعلام شده است) ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار، استفاده نمایند یا نسبت به فروش واریزنامه در بورس اقدام کنند.

همچنین مقرر شد که صادرکنندگانی که قبل از تاریخ ۷۶/۱۱/۸ اقدام به صدور کالا نموده و سررسید پیمان ارزی آنها بعد از تاریخ ۷۷/۱/۱ می‌باشد، در صورت واریز پیمان ارزی خود تا پایان سال ۷۶ از تسهیلات موردنظر بهره‌مند گردند.

همچنین هیأت وزیران در جلسه مورخ ۷۶/۱۲/۲۷ بنا به پیشنهاد وزارت بازرگانی، سیاست‌های اجرایی صادرات غیرنفتی در سال ۷۷ را تصویب و اعلام نمود. در این مصوبه مهلت واریز پیمان‌های صادراتی و پیمان‌های سررسیدنشده قبلی به هشت ماه افزایش یافت و صادرکنندگان کالا و خدمات در صورت واریز زودتر به ازای هر ماه تسریع در واریز از یک درصد معافیت در مبلغ پیمان برخوردار شده‌اند. براساس این مصوبه، صدور کالا برای عرضه در

○ شورای عالی صادرات با ارایه پیشنهاد‌های مناسب به هیأت دولت سبب شد که در اواخر سال گذشته تقریباً تمام زیرساخت‌های لازم برای تحرک و رونق صادرات از سوی دولت فراهم شود.

میلیارد دلار افزایش می‌یابد، اما ارزی به اقتصاد کشور برنمی‌گردد و احتمال دارد که در بازار داخلی نیز مشکلاتی به وجود آید.

انتظار می‌رود سیاست کنونی صادرات تا پایان سومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور دنبال شود.

البته سنتی بودن بازارهای صادراتی، موضوع مهمی است. متأسفانه صادرکنندگان ایرانی به ابزار علمی آشنایی ندارند. مرکز توسعه صادرات در صدد است کلاس‌های آموزشی لازم حتی به صورت اجباری برای صادرکنندگان تشکیل دهد و آنها را آموزش دهد.

صادرکنندگان باید به دنبال بازارهای جدید و وسیعی باشند و به چند کشور حاشیه خلیج فارس که خود صادرکننده کالا شده‌اند، اکتفا نمایند. آنها باید به بازارهای مختلف در دنیا رجوع کنند.

آمار دو سال گذشته نشان می‌دهد که قاچاق کالاهای صادراتی تا حدودی کاهش یافته است. اگر مراحل صادرات کالاها سخت باشد، مردم رو به قاچاق می‌آورند. اما اگر این مراحل آسان شود، نیازی به قاچاق کالا نخواهد بود.

در بحث قاچاق کالا نیز اگر موانع صادرات برداشته شود و راهکارشان باز شود، دیگر قاچاق کالا صرفه‌ای برای قاچاقچی نخواهد داشت. حتی در بخش واردات نیز دولت در صدد است که راه را به‌طور صحیح باز کند تا قاچاق کالا صورت نگیرد.

بی‌ثباتی مقررات و ممنوعیت کالاهای صادراتی از عواملی است که قاچاق را تشدید می‌کند.

○ آگسرخ بخشی از صنایع برای تأمین ارز موردنیازشان به بازار بورس رجوع کنند، نرخ ارز واریزنامه‌ای در اثر افزایش تقاضا بالا می‌رود که به نفع صادرات غیرنفتی است، اما قیمت تمام‌شده کالاهایی که ارزشی دارد، افزایش خواهد داشت.

مشکل عمده‌ای که در سال‌های اخیر بروز کرده، رقابت صادرکنندگان ایرانی با یکدیگر و رعایت نشدن ضوابط و مسایل ملی است. مثلاً در قضیه فرش، زمانی که خروج فرش همراه مسافر آزاد شد. مشکلاتی برای صادرکنندگان فرش ایجاد شد، زیرا دلالاتی که فرش همراه مسافر خارج می‌کردند،

در زمینه تثبیت نرخ ارز برای صادرکنندگان، برخی کارشناسان عقیده دارند نرخ ارز تثبیت نشده است، بلکه با قرار دادن ۱۰۰ درصد ارز حاصل از صادرات در اختیار صادرکننده، او اجازه دارد که این ارز را به نرخ واریزنامه‌ای (هر دلار حدود ۴۸۰۰ ریال) در بورس معامله کند. این نرخ در آینده می‌تواند کمتر یا بیشتر باشد. یا آنکه از ارز حاصل از صادرات برای واردات کالاهایی خاص استفاده کند و از محل واردات نیز سودی به دست آورد.

اگر در بازار بورس نرخ ارز افزایش یابد، این امر به نفع صادرات و صادرکننده است. در حال حاضر نیز برخی صادرکنندگان خواستار افزایش فهرست ۲۹ قلم کالا و از بین بردن محدودیت این فهرست می‌باشند تا تقاضا برای ارز تحصیلی آنها افزایش یابد و نرخ ارز بالا برود. اگر بخشی از صنایع برای تأمین نیاز خود به بازار بورس مراجعه کنند، خودبه‌خود قیمت ارز در این بازار افزایش می‌یابد که اثر تشویقی بر صادرات غیرنفتی دارد، از سوی دیگر قیمت کالاهای تولیدی نیز افزایش می‌یابد که قدرت رقابت آنها را در بازارهای صادراتی کاهش می‌دهد.

در برخی کشورها که اقتصاد شکوفایی دارند، موضوع سپردن پیمان ارزی و ضرورت بازگرداندن از حاصل از صادرات منتفی شده است و دولت‌ها فقط به دریافت ۵ درصد حقوق گمرکی بسنده کرده‌اند. اما اقتصاد ایران در حال حاضر وضعیت و الگوی خاص خود را دارد و اهداف ویژه‌ای دنبال می‌کند که تأمین نیازهای ارزی از محل ارز حاصل از صادرات غیرنفتی، بهبود کیفیت کالا و اشتغال، اهم این اهداف می‌باشند. در حال حاضر خط تولید برخی کارخانه‌ها به لحاظ اشباع بازار داخلی از محصولات آنها حتی کمتر از یک شیفت کار می‌کنند. در این شرایط، رونق صادرات، می‌تواند به کار این واحدها در ۲ یا ۳ شیفت کمک کند و ضمن تحصیل ارز بیشتر، زمینه اشتغال وسیع‌تری را در جامعه پدید آورد.

برخی کارشناسان عقیده دارند که اگر پیمان ارزی حذف شود، ارزش صادرات غیرنفتی از ۳ میلیارد دلار در سال به ۶

زمان با بهترین کیفیت و در زمان مقرر به دست مشتریان خارجی برسد.

کارشناسان می‌گویند، صادرات کشور اکنون با دریافت یارانه (ارز ۳۰۰۰ ریالی) صورت می‌گیرد. در حالی که ضرورت دارد این یارانه از بین برود و در مقابل قیمت تمام‌شده کالاهای تولیدی نیز کاهش پیدا کند تا کالاها قابلیت رقابت در بازارهای خارجی را داشته باشند. به نظر می‌رسد دخالت در عوامل تولید به‌مراتب ضروری‌تر از دخالت در قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی است.

در حال حاضر هزینه‌های کارگری و سوء‌مدیریت واحدهای تولیدی سبب شده است که هزینه تمام‌شده کالاها افزایش یابد، در حالی که با تجدیدنظر در این مدیریت‌ها می‌توان زمینه کاهش هزینه تمام‌شده کالاها را فراهم ساخت.

اگر تمام مشکلات قانونی برطرف و راهکارهای لازم اتخاذ شود و از نظر قانونی نیز هیچ مشکلی در مورد تشویق صادرات وجود نداشته باشد، باز هم ممکن است که در این روند به‌ویژه در بخش اجرایی کار نواقصی باشد. صادرات غیرنفتی در اقتصاد ایران مانند نوزادی است که به توجه نیاز دارد و لذا باید کار اجرایی صادرات پیوسته پیگیری شود و هر مشکلی که وجود دارد، برطرف گردد. اگر مشکل از نظر قانونی است، باید قانون مورد ارزیابی و تجدیدنظر قرار گیرد تا جریان صادرات روال عادی پیدا کند.

○ اگر صادرات کالا آزاد باشد، احتمال دارد در کوتاه‌مدت افزایش قیمت در بازار داخلی را شاهد باشیم، اما در درازمدت قیمت کالا تعدیل می‌شود و تولیدکننده و صادرکننده می‌توانند با اطمینان برنامه‌ریزی کنند.

از سوی دیگر تلاش بخش خصوصی و صادرکنندگان نیز لازم است. باید هر فرد ایرانی، خود را متولی صادرات بداند و مسایل آن را بشناسد و در جهت از بین بردن مشکلات اقدام کند.

به نازل‌ترین قیمت و گاهی با ضرر حاضر به فروش فرش در بازار خارجی بودند و این امر به صادرکنندگانی که با قیمت باثباتی فرش را در خارج عرضه می‌کردند، لطمه زد.

○ با قراردادن ارز حاصل از صادرات به صادرکننده، در واقع نرخ ارز برای صادرکننده تثبیت نشده است. نرخ واریزنامه‌های ارزی در بورس در آینده می‌تواند کمتر یا بیشتر از حد کنونی (هر دلار معادل ۴۸۰۰ ریال) باشد.

مرکز توسعه صادرات ایران برای مقابله با چنین حرکت‌هایی درصدد برآمده است که اساسنامه‌ای برای اتحادیه‌های صادراتی تدوین کند که قرار است، طی هفته آینده در نشست با اتحادیه‌ها ارزیابی نهایی این اساسنامه انجام شود و در شورای عالی صادرات تصویب گردد. براساس این اساسنامه کالاها از طریق اتحادیه‌های صادرکنندگان صادر می‌شود و امتیازهایی نیز که ارایه می‌گردد به این اتحادیه‌ها ارایه خواهد شد. این امر سبب می‌شود که رقابت ناسالم میان صادرکنندگان از بین برود.

کارشناسان معتقدند که آزادسازی صادرات کالاها به نفع بازار داخلی نیز می‌باشد. اگر صادرات کالا باز باشد، تولیدکننده می‌تواند بفهمد که چه برنامه‌ریزی برای تولید کالا جهت عرضه در بازارهای داخلی و خارجی باید انجام دهد. زمانی که یکباره صادرات کالایی منع می‌شود، قیمت آن در بازار داخلی نیز افت می‌کند و تولیدکننده متضرر می‌شود، به‌ویژه تولیدکنندگان محصولات کشاورزی ممکن است در سال زراعی بعد، نسبت به کشت آن کالا، اقدام ننمایند.

اما اگر صادرات کالا آزاد باشد، ممکن است در کوتاه مدت افزایش قیمت در بازار داخلی به‌وجود آید، اما در بلندمدت، قیمت کالا در بازار تعدیل می‌شود. دولت به‌طور قطع و یقین درصدد است که ثبات مقررات را حاکم نماید.

قیمت تمام‌شده کالاها، حمل و نقل و زمان انتقال کالاها در رشد صادرات بسیار مهم است. یکی از مشکلات عمده صادرکنندگان موضوع حمل و نقل و به موقع رساندن کالاها به بازارهای صادراتی است. در حال حاضر کمیته حمل و نقل در مرکز توسعه صادرات با حضور وزارتخانه‌های ذی‌ربط فعال شده و تلاش دارد که تدابیری را اتخاذ کند که کالا در کوتاه‌ترین